

Sygn. akt II UK 201/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku P. Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 stycznia 2011 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 11 marca 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 11 marca 2010 r. oddalił apelację skarżącej P. L. od wyroku Sądu Okręgowego z 18 listopada 2009 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji pozwanego z 13 lipca 2009 r. odmawiającej jej prawa do dalszej renty rodzinnej. Skarżąca urodziła się 6 czerwca 1984 r. Od października 2007 r. uczyła się w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych. Ostatni egzamin na drugim roku studiów (2008/2009) zdała 4 września 2009 r. Czwarty semestr, kończący drugi rok

nauki, zaliczono skarżącej 10 września 2009 r. i wówczas wpisano ją na trzeci (ostatni) rok studiów. Sąd Okręgowy decyzję pozwanego uznał za prawidłową, gdyż skarżąca osiągnęła 25 lat nie będąc na ostatnim roku studiów, skoro wpis decydujący o statusie studenta ostatniego roku studiów uzyskała później (art. 68 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS). Regulamin kształcenia Zespołu Kolegiów Nauczycielskich w Ostrołęce nie pozwalał uznać, aby skarżąca była na ostatnim roku studiów przed zaliczeniem czwartego semestru nauki, jako że ostatni egzamin w ramach czwartego semestru (drugiego roku) nauki zdała po ukończeniu 25 lat. Sąd Okręgowy wskazał na orzecznictwo Sądu Najwyższego (uchwałę z 23 lutego 1989 r., III UZP 3/89 oraz wyroki z 20 kwietnia 2006 r., I UK 265/05 i z 8 sierpnia 2007 r., II UK 15/07) i stanowisko, że o tym, czy student jest na ostatnim roku studiów przesądza uzyskanie wpisu na ten rok studiów. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu oddalenia apelacji również potwierdził, że zaliczenie wszystkich egzaminów sesji letniej, zamykającej drugi semestr drugiego roku studiów było niezbędne do uzyskania wpisu na ostatni (trzeci) rok studiów, zatem skarżąca nie miała statusu studenta ostatniego roku w dniu ukończenia 25 lat.

Skarga kasacyjna zarzuciła naruszenie art. 68 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przez przyjęcie, iż skarżącej nie przysługuje prawo do renty rodzinnej z powodu ukończenia 25 roku życia „z uwagi na fakt, (iż) nie podjęła ona do dnia ukończenia 25 roku życia, nauki na ostatnim roku studiów”. Jako istotne zagadnienie prawne podano kwestię czy osoby studiujące, które w danym roku kalendarzowym, w którym uzyskują promocję na ostatni rok nauki, ukończą 25 lat, przed złożeniem wszystkich egzaminów sesji letniej, mogą pobierać rentę do czasu ukończenia tej nauki, w sytuacji, gdy nie mogły podchodzić do egzaminów przed ukończeniem 25 roku życia, gdyż nie pozwalał na to regulamin szkoły wyższej. Brak wykładni pozbawia urodzonych w miesiącach styczeń - wrzesień prawa do renty rodzinnej, gdy 25 lat kończą przed uzyskaniem wpisu na ostatni rok studiów - rozpoczynający się 1 października każdego roku. Osoby, które urodziły się przed datą, w której możliwe jest w ogóle podejście do egzaminów uprawniających do promocji na kolejny rok studiów, tj. przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej, byłyby pozbawione w ogóle prawa do otrzymywania świadczenia

rentowego na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy. Zdaniem skarżącej celem racjonalnego ustawodawcy było to, aby osoba, która w danym roku kalendarzowym, w którym uzyskuje promocję na ostatni rok studiów, kończy 25 lat, miała możliwość korzystania z renty rodzinnej do czasu ukończenia nauki. Odmienna interpretacja prowadzi do nieuzasadnionego pokrzywdzenia osób, które nie mogą rozpocząć sesji egzaminacyjnej przed ukończeniem 25 roku życia, czyli urodzonych w pierwszej połowie roku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut błędnej wykładni i zastosowania przepisu prawa materialnego pomija, że chodziło o regułę i wyjątek, a także iż przepisy za przedmiot regulacji mają określone stany faktyczne, które w tej sprawie nie są sporne i nie pozwalają na proponowaną funkcjonalną wykładnię przepisu art. 68 ust. 2 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z przyjętą regułą dzieci mają prawo do renty rodzinnej do ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia (art. 68 ust. 1 pkt 2). Wyjątek odnosi się do sytuacji, gdy dziecko osiągnęło 25 lata życia będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej i wówczas prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2). Taka treść przepisów pozwala a nawet wymaga stosowania zwykłych reguł wykładni, zgodnie z którymi nie można tworzyć normy prawnej, która nie wynika z przepisu, gdyż wykładnia przepisu może ustalać tylko te prawa, które on zawiera.

Przedmiotem zainteresowania jest wyjątek od reguły, który za podstawę przyjmuje dwa konkretne fakty, które muszą być spełnione łącznie, czy osiągnięcie wieku 25 lat na ostatnim roku studiów.

W stanie faktycznym ustalono, że skarżąca nie zdała wszystkich egzaminów z przedostatniego roku studiów przed ukończeniem 25 lat. Ostatni egzamin z przedostatniego okresu studiów oraz wpis na ostatni rok studiów uzyskała po ukończeniu 25 lat. Wobec ustalonej (niespornej) organizacji studiów, w której zdanie egzaminów w sesji letniej warunkowało wpis na kolejny (ostatni) rok studiów, nie można stwierdzić, że skarżąca w chwili ukończenia 25 lat była na ostatnim roku studiów. W jej sytuacji zatem spełniała się reguła z art. 68 ust. 1 pkt

2 i w kolizji z nią byłoby jednoczesne stosowanie wyjątku z art. 68 ust. 2, skoro wiek 25 lat osiągnęła nie będąc na ostatnim roku studiów.

Celem regulacji (wyjątku) z art. 68 ust. 2 jest zapewnienie renty rodzinnej tylko na czas ostatniego roku studiów i tylko ten okres może przedłużyć ochronę rentową po osiągnięciu przez studenta 25 lat życia. W przeciwnym wypadku ta wyjątkowa dalsza renta musiałaby obejmować przedostatni rok studiów i kończyłaby się nawet niekrótko po osiągnięciu 26 lat.

Kwestia wykładni funkcjonalnej przepisu art. 68 ust. 2 ujawniła się wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, na co zwracały uwagę Sądy pierwszej i drugiej instancji w tej sprawie, jednak nie powiedziano, iżby każdy student, który ukończy 25 lat w roku kalendarzowym w którym rozpocznie naukę na ostatnim roku studiów miał prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego ostatniego roku studiów.

Aby tak powiedzieć, a tego w istocie domaga się skarżąca, to przepis musiałby mieć inną treść. Prawodawca wówczas wyjątek sformułowałby następująco: Prawo do renty rodzinnej dla studenta kończącego 25 lat w roku kalendarzowym, w którym rozpoczyna ostatni rok studiów w szkole wyższej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Obowiązująca regulacja jest literalnie jasna, a przede wszystkim konkretna co do regulowanych zdarzeń, zatem już tylko z samej jej treści nie poddaje się wykładni funkcjonalnej i nie pozwala ma dalsze przyznanie ochrony ubezpieczeniowej studentom, którzy 25 lat ukończyli nie będąc na ostatnim roku studiów. Uprawnione jest więc przeciwne do intencji skarżącej stwierdzenie, że założenie obecnej regulacji nie jest nieracjonalne i niesprawiedliwe, gdyż można uznać, że po prostu mobilizuje do nauki.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.